

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ВННІЕ ЗУНУ

Борис ПОГРІЩУК

«   » _____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-педагогічної роботи ЗУНУ

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

«   » _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Підприємництво»

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність – 076 «Підприємництво та торгівля»

Освітньо-професійна програма – «Підприємництво та торгівля»

Кафедра економіки, обліку та оподаткування

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Екзамен, (семестр)
Денна	1	2	30	30	4	8	78	150	2
Заочна	1	1, 2	8	4	-	-	138	150	2

11.01.2023

Вінниця – ВННІЕ ЗУНУ
2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Підприємництво та торгівля» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 076 «Підприємництво та торгівля», галузі знань 07 «Управління та адміністрування», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 10 від 23.06.2023 р.).

Робочу програму склала к.е.н., доцент кафедри економіки, обліку та оподаткування Леся ДОНЧАК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки, обліку та оподаткування (протокол № 1 від 28.08.2023 р.).

Завідувач кафедри економіки,
обліку та оподаткування
к.е.н., доцент

Віктор ПИЛЯВЕЦЬ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» (протокол № 9 від 30.08.2023 р.).

Голова
групи забезпечення спеціальності
д-р екон. наук, професор

Ольга СОБКО

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПІДПРИЄМНИЦТВО»

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «ПІДПРИЄМНИЦТВО»

Дисципліна «Підприємництво»	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань – 07 «Управління та адміністрування»	Статус дисципліни блок обов'язкових дисциплін, цикл професійної підготовки Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність – 076 «Підприємництво та торгівля»	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 2</i> <i>Заочна – 2, 3</i>
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма – «Підприємництво та торгівля»	Лекції: <i>Денна – 30 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 30 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість – 150	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>Денна – 78 год.</i> <i>Заочна – 138 год.</i> Тренінг, КПЗ: <i>Денна – 8 год.</i> Індивідуальна робота: <i>Денна – 4 год.</i>
Тижневих годин – 10 год., з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ПІДПРИЄМНИЦТВО»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Мета викладання дисципліни «Підприємництво» полягає у формуванні у студентів системи теоретичних і практичних знань з питань сутності та філософії підприємництва, розуміння логіки та організації підприємницької діяльності, типології підприємництва, дослідження середовища підприємницької діяльності, технології створення власної справи, ролі партнерських зв'язків і взаємодій та їх визначального впливу на розвиток суб'єктів підприємницької діяльності, ресурсного забезпечення, оцінки та аналізу результативності підприємницької діяльності, соціальної відповідальності бізнесу та ділової етики.

Дисципліна «Підприємництво» є такою, що опирається на навчальний матеріал суміжних курсів теоретично-прикладного характеру, об'єднує цей матеріал в єдиний комплекс економічних знань. Студенти в процесі вивчення дисципліни з'ясовують для себе роль підприємництва у функціонуванні національної економіки.

Вивчення курсу «Підприємництво» передбачає наявність систематизованих та ґрунтовних знань із суміжних дисциплін, цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях та практичних заняттях, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Підприємництво» є:

- зрозуміти соціально-економічну роль і значення підприємництва в структурі ринкової економіки;
- ознайомитися із теоретичними засадами щодо типології підприємництва його об'єктів та суб'єктів;
- вивчити інституційні засади створення та розвитку підприємницької діяльності незалежно від форм власності;
- вивчити форми і методи конкурентної боротьби та конкурентної співпраці;
- ознайомитися із організаційно-правовими формами здійснення та процедури реєстрації підприємства;
- ознайомитися з шляхами та напрямками підвищення ефективності діяльності суб'єкта підприємництва;
- набути вміння обґрунтовувати вибір організаційно-правової форми здійснення бізнес-ідеї;
- здійснювати оцінку інвестиційної привабливості бізнес-ідеї;
- розвинути навички організовувати підприємницьку діяльність на принципах екологічної безпеки і соціальної відповідальності;
- розробляти і презентувати бізнес-план підприємницького проекту;
- застосовувати методи оцінки і аналізу результативності підприємницької діяльності

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

- здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях;
- здатність виявляти ініціативу та підприємливість;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності;

- здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур;
- здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення дисципліни «Підприємництво» базується на знаннях, отриманих з таких дисциплін, як «Українська мова за професійним спрямуванням», «Історія та культура України», «Філософія», «Політологія», «Інформаційно-комунікаційні технології», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Статистика».

2.5. Програмні результати навчання:

- застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності;
- демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати;
- демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства;
- демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці;
- вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів;
- знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

3. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «ПІДПРИЄМНИЦТВО»

Змістовий модуль 1. Соціально-економічна природа підприємництва

Тема 1. Теоретичні засади підприємництва

Сутність підприємництва. Визначення підприємництва. Цілі підприємництва: головна мета (стимулювання і задоволення попиту суспільства на конкретні потреби його членів). Класифікація цілей підприємництва: за масштабом охоплення; за характером діяльності; за спрямованістю дій.

Об'єкти підприємницької діяльності: майно, товари (послуги), гроші і цінні папери, інформація та результати інтелектуальної діяльності.

Ознаки підприємництва: самостійна діяльність; ініціативна та творча діяльність; систематична діяльність; діяльність, яка здійснюється на власний ризик; досягнення економічних та/або соціальних результатів.

Основні принципи та функції підприємницької діяльності. Базові принципи підприємницької діяльності: вільний вибір видів підприємницької діяльності; самостійне формування підприємцем програми своєї діяльності, переліку постачальників і споживачів своєї продукції, джерел залучення ресурсів тощо; самостійне встановлення цін на продукцію; вільний найм підприємцем працівників; комерційний розрахунок та власний комерційний ризик; вільне розпорядження прибутком, що залишається у підприємця.

Функції підприємницької діяльності: інноваційна (творча), соціальна, екологічна, ресурсна, стимулююча, організаційна.

Література: 1, 2, 3, 5, 8, 9.

Тема 2. Види підприємництва

Виробниче підприємництво. Види виробничого підприємництва за спрямуванням: традиційне, інноваційне, частково інноваційне. Види виробничого підприємництва за характером: основне, допоміжне. Торговельне (комерційне) підприємництво.

Види торговельного (комерційного) підприємництва залежно від ринку, в межах якого здійснюється товарний обіг: зовнішня торгівля; внутрішня торгівля. Види торговельного (комерційного) підприємництва залежно від ланок проходження товару: гуртова торгівля, роздрібна торгівля. Торговельно-посередницька діяльність.

Види торгових посередників залежно від виду посередницьких операцій: дилери, дистриб'ютори, комісіонери, консигнатори, агенти, брокери. Види торгових посередників залежно від місця у каналі розподілу товарів: гуртові торговці, роздрібні торговці.

Біржове підприємництво. Види бірж за профілем діяльності: товарні, фондові, валютні біржі, біржа праці. Характерні ознаки бірж. Основні функції товарних бірж: надання посередницьких послуг з укладання торгових угод; упорядкування оптової торгівлі, регулювання торгових операцій і вирішення торгових суперечок; збір і публікація інформації про ціни, стан виробництва й інші фактори, що впливають на ціни. Види товарних бірж: за характером асортименту; за ступенем відкритості; за типом біржових угод.

Підприємництво у сфері послуг. Послуга як діяльність з надання матеріального чи нематеріального блага іншій особі, що здійснюється для задоволення її особистих потреб. Основні види послуг за призначенням: виробничі, розподільчі, споживчі, суспільні.

Література: 1, 5, 4, 6, 7.

Тема 3. Форми організації підприємницької діяльності

Суб'єкти підприємницької діяльності: фізичні особи, юридичні особи. Види підприємств за метою й характером діяльності: комерційні, некомерційні. Види підприємств за способом створення (заснування) та формування статутного капіталу: унітарні підприємства, корпоративні підприємства. Базові ознаки: кількість засновників, власник майна, розподіл доходів.

Види підприємств за формами власності майна: приватні підприємства,

колективні підприємства, комунальні підприємства, державні підприємства, у т. ч. казенні підприємства, змішані підприємства.

Види підприємств за національною належністю капіталу: національні, закордонні, змішані підприємства, у т. ч. спільні підприємства.

Види підприємств за технологічною цілісністю і ступенем підпорядкування: головні (материнські) підприємства, дочірні підприємства, асоційовані підприємства, філії підприємства.

Види підприємств за розмірами: великі підприємства, середні підприємства, малі підприємства, мікропідприємства. Базові ознаки: чисельність персоналу, розмір річного доходу, балансова вартість активів..

Література: 1, 2, 4, 5, 6.

Тема 4. Організація підприємницької діяльності

Обґрунтування і вибір ідеї підприємницької діяльності. Підприємницька ідея як знання про доцільність і можливість займатися певним видом підприємницької діяльності з чітким розумінням мети і шляхів її досягнення. Вибір сфери діяльності: виробництво, торгівля, послуги. Вибір форми організації підприємництва: одноосібне володіння, партнерство. Способи створення бізнесу: створення нового підприємства; придбання функціонуючого бізнесу; заснування на основі франчайзингу. Переваги та недоліки.

Реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності. Основні етапи реєстрації юридичних осіб: рішення про створення підприємства та планування його діяльності; збори засновників, вибір організаційно-правової форми господарювання; розробка та нотаріальне засвідчення установчих документів; державна реєстрація підприємства. Статутний капітал: поняття та складові.

Основні етапи реєстрації фізичних осіб-підприємців (ФОП): вибір виду діяльності і системи оподаткування; подання заяви про державну реєстрацію; заяви про обрання системи оподаткування (спрощеної або загальної); отримання виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань.

Література 1, 2, 4, 5, 6.

Тема 5. Планування підприємницької діяльності

Бізнес-планування. Функції та принципи бізнес-планування. Джерела інформації для розробки бізнес-плану. Розроблення бізнес-плану. Призначення бізнес-плану: обґрунтування створення нового бізнесу чи напряму діяльності; залучення коштів; залучення інвесторів, партнерів; планування і подальший контроль реалізації. Розділи бізнес-плану: резюме; аналіз галузі та компанії; характеристика продукції (послуг); аналіз ринку; план маркетингу; план виробництва; організаційний план; фінансовий план; аналіз ризиків. Етапи розроблення бізнес-плану: визначення цілей та головної мети складання бізнес-плану; визначення цільових користувачів бізнес-плану, визначення структури бізнес-плану; збір даних для кожного розділу бізнес-плану; складання бізнес-плану; експертиза і доопрацювання бізнес-плану; презентація бізнес-плану. Склад основних розділів бізнес-плану.

Основні показники ефективності проекту: чиста приведена вартість (NPV), індекс прибутковості (PI), період окупності (PBP). Точка беззбитковості (BEP) як обсяг або рівень операцій, при якому сукупний дохід дорівнює сукупним витратам. Формула розрахунку точки беззбитковості.

Література: 2, 3, 4, 5.

Змістовий модуль 2. Ресурсне забезпечення та ефективність підприємницької діяльності

Тема 6. Ресурсне забезпечення підприємницької діяльності

Матеріальні ресурси як засоби та предмети праці, що використовуються у підприємницькій діяльності. Види матеріальних ресурсів. Основні засоби, їх види. Матеріально-сировинні ресурси та їх склад.

Нематеріальні ресурси як частина ресурсів підприємства, у яких відсутня матеріальна основа отримання доходу та невизначений розмір майбутнього прибутку від їх використання.

Основні види нематеріальних ресурсів: об'єкти промислової власності – винаходи, промислові зразки, корисні моделі, знаки для товарів і послуг; об'єкти авторського та суміжних прав – комп'ютерні програми, бази даних, твори у галузі науки, літератури та мистецтва; нетрадиційні об'єкти нематеріальних ресурсів – ноу-хау, комерційна таємниця, гудвіл.

Література: 1, 3, 4, 6.

Тема 7. Трудові ресурси

Трудові ресурси. Категорії персоналу: керівники, фахівці, службовці, робітники. Штатний розпис підприємства.

Форми оплати праці у підприємстві (погодинна і відрядна) та їх системи. Основні системи погодинної форми оплати праці: пряма погодинна, погодинно-преміальна.

Основні системи відрядної форми оплати праці: пряма відрядна, відрядно-преміальна, відрядно-прогресивна, колективна, акордна.

Мотивація та стимулювання персоналу підприємств.

Література: 1, 2, 4, 5, 6.

Тема 8. Фінансові ресурси підприємства

Фінансові ресурси як грошові доходи та надходження, що знаходяться у розпорядженні підприємства і призначені для виконання певних фінансових зобов'язань та здійснення підприємницької діяльності.

Види фінансових ресурсів. Власні фінансові ресурси. Джерела (статутний капітал, прибуток, амортизаційний фонд). Залучені фінансові ресурси. Джерела (авансовані замовником кошти, борги з оплати праці, борги до бюджетів різних рівнів, резервні кошти). Позикові ресурси. Джерела (банківські кредити, товарні кредити).

Література: 2, 3, 4, 5.

Тема 9. Інвестиції в підприємницькій діяльності

Загальне поняття інвестицій. Інвестиційні ресурси підприємництва, їх види і класифікація. Види інвестицій за об'єктом інвестування: реальні та фінансові.

Основні види реальних інвестицій. Реальні інвестиції як капіталовкладення у підприємницьку діяльність з метою відтворення реальних активів підприємства.

Основні види фінансових інвестицій. Фінансові інвестиції як капіталовкладення у придбання цінних паперів та інших фінансових активів з метою одержання доходів.

Основні види інвестицій за формою власності капіталу: державні, приватні. Державні інвестиції як державні капітальні вкладення та/або кредити (позики) для здійснення підприємницької діяльності. Приватні інвестиції як заощадження населення або приватних підприємств, які направляються в інвестиційні об'єкти.

Джерела фінансування інвестицій. Поняття, види і стадії інвестиційних проєктів.

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Тема 10. Ефективність підприємницької діяльності

Результати підприємницької діяльності. Економічна сутність і розрахунок показників: доходу від реалізації продукції (товарів, послуг), витрат, прибутку, собівартості продукції (послуг).

Показники ефективності використання матеріальних ресурсів. Економічна сутність і розрахунок показників: віддача основних засобів, фондомісткість основних засобів.

Показники ефективності використання трудових ресурсів. Економічна сутність і розрахунок показників продуктивності праці.

Рентабельність. Економічна сутність і розрахунок показників рентабельності: капіталу, виробництва, продукції, продажів. Шляхи підвищення ефективності підприємницької діяльності. Зниження витрат, оптимізація процесів, підвищення рівня організації та управління виробництвом, підвищення техніко-технологічного рівня, впровадження інноваційних технологій..

Література: 4, 5, 6.

Тема 11. Соціальна відповідальність бізнесу та ділова етика

Соціальна відповідальність бізнесу як добровільна ініціатива підприємства (підприємця) щодо відповідальності за вплив його рішень і діяльності на суспільство і довкілля через прозору та етичну поведінку, яка сприяє сталому розвитку, здоров'ю і добробуту суспільства.

Основні вимоги до соціальної відповідальності бізнесу: врахування очікувань зацікавлених сторін; відповідність чинному законодавству і узгодженість з міжнародними нормами поведінки; інтегрованість у діяльність підприємства.

Складові соціальної відповідальності: економічна (відповідальність за економічні результати діяльності); екологічна (відповідальність за вплив на стан довкілля); соціальна (відповідальність за вирішення соціальних проблем).

Ділова етика підприємця як система норм і правил моральної поведінки в діловому середовищі. Характерні ознаки ділової етики підприємця: вміння спілкуватися, повага чужої думки, стримування емоцій, визнання власної неправоти.

Література: 1, 3, 5, 6, 8.

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «ПІДПРИЄМНИЦТВО»

(денна форма навчання)

Тема	Години					Контрольні заходи
	Лекції	Практичні заняття	СРС	ІРС	Тренінг, КПЗ	
Змістовий модуль 1. Соціально-економічна природа підприємництва						
Тема 1. Теоретичні засади підприємництва	2	2	7	1	4	Поточне опитування
Тема 2. Види підприємництва	2	2	7			
Тема 3. Форми організації підприємницької діяльності	2	2	7			
Тема 4. Організація підприємницької діяльності	4	4	7	1		
Тема 5. Планування підприємницької діяльності	4	4	7			
Змістовий модуль 2. Ресурсне забезпечення та ефективність підприємницької діяльності						
Тема 6. Ресурсне забезпечення підприємницької діяльності	2	2	7	1	4	Поточне опитування
Тема 7. Трудові ресурси	4	4	7			
Тема 8. Фінансові ресурси підприємства	4	4	7			
Тема 9. Інвестиції в підприємницькій діяльності	2	2	7	1		
Тема 10. Ефективність підприємницької діяльності	2	2	7			
Тема 11. Соціальна відповідальність бізнесу та ділова етика	2	2	8			
Всього	30	30	78	4	8-	

(заочна форма навчання)

Тема	Години		
	Лекції	Практичні заняття	СРС
Змістовий модуль 1. Соціально-економічна природа підприємництва			
Тема 1. Теоретичні засади підприємництва	4	2	12
Тема 2. Види підприємництва			12
Тема 3. Форми організації підприємницької діяльності			12
Тема 4. Організація підприємницької діяльності			12
Тема 5. Планування підприємницької діяльності			12
Змістовий модуль 2. Ресурсне забезпечення та ефективність підприємницької діяльності			
Тема 6. Ресурсне забезпечення підприємницької діяльності	4	2	13
Тема 7. Трудові ресурси			13
Тема 8. Фінансові ресурси підприємства			13
Тема 9. Інвестиції в підприємницькій діяльності			13
Тема 10. Ефективність підприємницької діяльності			13
Тема 11. Соціальна відповідальність бізнесу та ділова етика			13
Всього	8	4	138

**5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ
«ПІДПРИЄМНИЦТВО»**

Денна форма

Змістовий модуль 1. Соціально-економічна природа підприємництва

Практичне заняття 1.

Тема 1. Теоретичні засади підприємництва

Мета: опанувати поняття підприємництва, його суть та генезу розвитку в історичному і термінологічному аспектах.

Питання для обговорення:

1. Поняття підприємництва і підприємницької діяльності.
2. Сутність підприємництва, його роль та функції.
3. Підприємництво як явище і як процес.
4. Об'єкти підприємницької діяльності.
5. Ознаки підприємництва.

Дискусійне обговорення сутності та функцій підприємництва.

Практичне заняття 2.

Тема 2. Види підприємництва

Мета: опанувати види підприємницьких структур за їх спрямуванням.

Питання для обговорення:

1. Виробниче підприємництво та його види.
2. Види торговельного підприємництва.
3. Торгові посередники та їх види.
4. Біржове підприємництво. Види товарних бірж.
5. Підприємництво у сфері послуг.
6. Основні види послуг за призначенням

Дискусійне обговорення особливостей функціонування різних видів підприємництва.

Практичне заняття 3.

Тема 3. Форми організації підприємницької діяльності

Мета: засвоїти основні форми організації підприємницької діяльності за соціально-правовим спрямуванням.

Питання для обговорення:

1. Суб'єкти і учасники підприємницької діяльності.
2. Класифікація підприємництва. Типи і види підприємництва.
3. Види підприємств за метою й характером діяльності.
4. Види підприємств за способом створення.
5. Види підприємств за формами власності майна.
6. Види підприємств за національною належністю капіталу.
7. Види підприємств за технологічною цілісністю і ступенем підпорядкування.
8. Види підприємств за розмірами.

Дискусійне обговорення переваг та недоліків основних форм організації підприємницької діяльності.

Практичне заняття 4, 5.

Тема 4. Організація підприємницької діяльності

Мета: засвоїти особливості обґрунтування і вибору ідеї підприємницької діяльності, способів створення бізнесу, механізму реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.

Питання для обговорення:

1. Підприємницька ідея, її вибір та обґрунтування.
2. Вибір сфери підприємницької діяльності та форм організації підприємництва.
3. Реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності та її основні етапи.
4. Основні етапи реєстрації фізичних осіб-підприємців.

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з обкантуванням та вибором ідеї підприємницької діяльності.

Практичне заняття 6, 7.

Тема 5. Планування підприємницької діяльності

Мета: засвоїти засади планування підприємницької діяльності; знати призначення, основні розділи та етапи розроблення бізнес-плану.

Питання для обговорення:

1. Основи бізнес-планування у підприємстві.
2. Бізнес-план, його структура і зміст основних розділів.
3. Призначення і функції бізнес-плану.
4. Етапи розроблення бізнес-плану.
5. Представлення та презентація бізнес-плану.
6. Основні показники ефективності проекту.
7. Точка беззбитковості та її економічний зміст.

Практичні завдання щодо визначення точки беззбитковості.

Змістовий модуль 2. Ресурсне забезпечення та ефективність підприємницької діяльності

Практичне заняття 8.

Тема 6. Ресурсне забезпечення підприємницької діяльності

Мета: розуміти сутність матеріальних та нематеріальних ресурсів підприємства, засвоїти їх види та склад.

Питання для обговорення:

1. Загальне поняття, склад та структура матеріальних ресурсів.
2. Поняття основних засобів підприємства. Облік і оцінка основних засобів.
3. Фізичне і моральне старіння основних засобів підприємств.
4. Амортизація основних засобів, її види.
5. Нематеріальні ресурси як частина ресурсів підприємства.
6. Основні види нематеріальних ресурсів підприємств.

Практичні завдання щодо розрахунку оцінки основних засобів підприємства.

Практичне заняття 9, 10.

Тема 7. Трудові ресурси

Мета: зрозуміти суть і роль трудових ресурсів у формуванні людського та інтелектуального капіталу підприємницьких структур. Знати основи оплати праці працівників різних категорії персоналу.

Питання для обговорення:

1. Загальне поняття трудових ресурсів.
2. Персонал підприємницьких структур, його склад та класифікація.
3. Мотивація та оплата праці працівників.
4. Форми і системи оплати праці.
5. Погодинна форма оплати праці та її системи.
6. Відрядна форма оплати праці та її системи.

Практичні завдання щодо розрахунку оплати праці працівників різних категорії персоналу.

Практичне заняття 11, 12.

Тема 8. Фінансові ресурси підприємства

Мета: засвоїти сутність, види та роль фінансових ресурсів для здійснення підприємницької діяльності.

Питання для обговорення:

1. Фінансові ресурси як грошові доходи та надходження.
2. Види фінансових ресурсів.
3. Власні фінансові ресурси підприємства та їх джерела.
4. Залучені фінансові ресурси підприємств.
5. Позикові ресурси та їх джерела.

Дискусійне обговорення проблем формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві.

Практичне заняття 13.

Тема 9. Інвестиції в підприємницькій діяльності

Мета: зрозуміти суть та необхідність інвестиційної діяльності у розвитку підприємницьких структур.

Питання для обговорення:

1. Загальне поняття інвестицій.
2. Інвестиційні ресурси підприємництва, їх види і класифікація.
3. Види інвестицій за об'єктом інвестування.
4. Основні види реальних інвестицій.
5. Основні види фінансових інвестицій.
6. Основні види інвестицій за формою власності капіталу.
7. Джерела фінансування інвестицій.
8. Поняття, види і стадії інвестиційних проєктів.

Дискусійне обговорення значення та необхідності інвестицій в підприємницькій діяльності.

Практичне заняття 14.

Тема 10. Ефективність підприємницької діяльності

Мета: засвоїти принципи і методи оцінки результатів діяльності суб'єкта підприємництва, уміти здійснити діагностику його фінансово-економічного стану.

Питання для обговорення:

1. Принципи і методи оцінки ефективності підприємницької діяльності.
2. Результати підприємницької діяльності.
3. Показники ефективності використання матеріальних ресурсів.
4. Показники ефективності використання трудових ресурсів.
5. Економічна сутність і розрахунок показників рентабельності.
6. Фінансова діагностика суб'єктів підприємництва та оцінка їх фінансово-економічного стану.
7. Шляхи підвищення ефективності підприємницької діяльності.

Практичні завдання щодо розрахунку показників ефективності використання матеріальних та трудових ресурсів, показників рентабельності.

Практичне заняття 15.

Тема 11. Соціальна відповідальність бізнесу та ділова етика

Мета: засвоїти концепцію соціальної відповідальності бізнесу, розуміти її роль для іміджу суб'єкта підприємницької діяльності; знати основні засади ділової етики.

Питання для обговорення:

1. Концепція соціальної відповідальності.
2. Поняття і види соціальної відповідальності.
3. Основні вимоги до соціальної відповідальності бізнесу.
4. Складові соціальної відповідальності: економічна, екологічна, соціальна.
5. Ділова етика підприємця. Характерні ознаки ділової етики підприємця.

Дискусійне обговорення проблем ділової етики суб'єкта підприємницької діяльності.

Заочна форма

Змістовий модуль 1. Соціально-економічна природа підприємництва

Практичне заняття 1.

Тема 1. Теоретичні засади підприємництва

Мета: опанувати поняття підприємництва, його суть та генезу розвитку в історичному і термінологічному аспектах.

Питання для обговорення:

1. Поняття підприємництва і підприємницької діяльності.
2. Сутність підприємництва, його роль та функції.
3. Підприємництво як явище і як процес.
4. Об'єкти підприємницької діяльності.
5. Ознаки підприємництва.

Дискусійне обговорення сутності та функцій підприємництва.

Тема 2. Види підприємництва

Мета: опанувати види підприємницьких структур за їх спрямуванням.

Питання для обговорення:

1. Виробниче підприємництво та його види.
2. Види торговельного підприємництва.
3. Торгові посередники та їх види.
4. Біржове підприємництво. Види товарних бірж.
5. Підприємництво у сфері послуг.
6. Основні види послуг за призначенням

Дискусійне обговорення особливостей функціонування різних видів підприємництва.

Тема 3. Форми організації підприємницької діяльності

Мета: засвоїти основні форми організації підприємницької діяльності за

соціально-правовим спрямуванням.

Питання для обговорення:

1. Суб'єкти і учасники підприємницької діяльності.
2. Класифікація підприємництва. Типи і види підприємництва.
3. Види підприємств за метою й характером діяльності.
4. Види підприємств за способом створення.
5. Види підприємств за формами власності майна.
6. Види підприємств за національною належністю капіталу.
7. Види підприємств за технологічною цілісністю і ступенем підпорядкування.
8. Види підприємств за розмірами.

Дискусійне обговорення переваг та недоліків основних форм організації підприємницької діяльності.

Тема 4. Організація підприємницької діяльності

Мета: засвоїти особливості обґрунтування і вибору ідеї підприємницької діяльності, способів створення бізнесу, механізму реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.

Питання для обговорення:

1. Підприємницька ідея, її вибір та обґрунтування.
2. Вибір сфери підприємницької діяльності та форм організації підприємництва.
3. Реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності та її основні етапи.
4. Основні етапи реєстрації фізичних осіб-підприємців.

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з обкантуванням та вибором ідеї підприємницької діяльності.

Тема 5. Планування підприємницької діяльності

Мета: засвоїти засади планування підприємницької діяльності; знати призначення, основні розділи та етапи розроблення бізнес-плану.

Питання для обговорення:

1. Основи бізнес-планування у підприємстві.
2. Бізнес-план, його структура і зміст основних розділів.
3. Призначення і функції бізнес-плану.
4. Етапи розроблення бізнес-плану.
5. Представлення та презентація бізнес-плану.
6. Основні показники ефективності проєкту.
7. Точка беззбитковості та її економічний зміст.

Практичні завдання щодо визначення точки беззбитковості.

Змістовий модуль 2. Ресурсне забезпечення та ефективність підприємницької діяльності

Практичне заняття 2.

Тема 6. Ресурсне забезпечення підприємницької діяльності

Мета: розуміти сутність матеріальних та нематеріальних ресурсів підприємства, засвоїти їх види та склад.

Питання для обговорення:

1. Загальне поняття, склад та структура матеріальних ресурсів.
2. Поняття основних засобів підприємства. Облік і оцінка основних засобів.
3. Фізичне і моральне старіння основних засобів підприємств.
4. Амортизація основних засобів, її види.
5. Нематеріальні ресурси як частина ресурсів підприємства.
6. Основні види нематеріальних ресурсів підприємств.

Практичні завдання щодо розрахунку оцінки основних засобів підприємства.

Тема 7. Трудові ресурси

Мета: зрозуміти суть і роль трудових ресурсів у формуванні людського та інтелектуального капіталу підприємницьких структур. Знати основи оплати праці працівників різних категорії персоналу.

Питання для обговорення:

1. Загальне поняття трудових ресурсів.
2. Персонал підприємницьких структур, його склад та класифікація.
3. Мотивація та оплата праці працівників.
4. Форми і системи оплати праці.
5. Погодинна форма оплати праці та її системи.
6. Відрядна форма оплати праці та її системи.

Практичні завдання щодо розрахунку оплати праці працівників різних категорії персоналу.

Тема 8. Фінансові ресурси підприємства

Мета: засвоїти сутність, види та роль фінансових ресурсів для здійснення підприємницької діяльності.

Питання для обговорення:

1. Фінансові ресурси як грошові доходи та надходження.
2. Види фінансових ресурсів.
3. Власні фінансові ресурси підприємства та їх джерела.
4. Залучені фінансові ресурси підприємств.
5. Позикові ресурси та їх джерела.

Дискусійне обговорення проблем формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві.

Тема 9. Інвестиції в підприємницькій діяльності

Мета: зрозуміти суть та необхідність інвестиційної діяльності у розвитку підприємницьких структур.

Питання для обговорення:

1. Загальне поняття інвестицій.
2. Інвестиційні ресурси підприємництва, їх види і класифікація.

3. Види інвестицій за об'єктом інвестування.
4. Основні види реальних інвестицій.
5. Основні види фінансових інвестицій.
6. Основні види інвестицій за формою власності капіталу.
7. Джерела фінансування інвестицій.
8. Поняття, види і стадії інвестиційних проектів.

Дискусійне обговорення значення та необхідності інвестицій в підприємницькій діяльності.

Тема 10. Ефективність підприємницької діяльності

Мета: засвоїти принципи і методи оцінки результатів діяльності суб'єкта підприємництва, уміти здійснити діагностику його фінансово-економічного стану.

Питання для обговорення:

1. Принципи і методи оцінки ефективності підприємницької діяльності.
2. Результати підприємницької діяльності.
3. Показники ефективності використання матеріальних ресурсів.
4. Показники ефективності використання трудових ресурсів.
5. Економічна сутність і розрахунок показників рентабельності.
6. Фінансова діагностика суб'єктів підприємництва та оцінка їх фінансово-економічного стану.
7. Шляхи підвищення ефективності підприємницької діяльності.

Практичні завдання щодо розрахунку показників ефективності використання матеріальних та трудових ресурсів, показників рентабельності.

Тема 11. Соціальна відповідальність бізнесу та ділова етика

Мета: засвоїти концепцію соціальної відповідальності бізнесу, розуміти її роль для іміджу суб'єкта підприємницької діяльності; знати основні засади ділової етики.

Питання для обговорення:

1. Концепція соціальної відповідальності.
2. Поняття і види соціальної відповідальності.
3. Основні вимоги до соціальної відповідальності бізнесу.
4. Складові соціальної відповідальності: економічна, екологічна, соціальна.
5. Ділова етика підприємця. Характерні ознаки ділової етики підприємця.

Дискусійне обговорення проблем ділової етики суб'єкта підприємницької діяльності.

6. КОМПЛЕКСНЕ ПРАКТИЧНЕ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

У процесі вивчення курсу «Підприємництво» кожен студент виконує комплексне практичне індивідуальне завдання (КПІЗ).

У комплексному практичному індивідуальному завданні (КПІЗ)

встановлено зміст і послідовність виконання розрахунків зі створення і організації діяльності модельованої підприємницької фірми, яка здійснює складання, монтаж і налагодження контролерів заряду для сонячних батарей і акумуляторів. У КПЗі подано всі необхідні формули і форми, а також розроблено сорок варіантів вихідних даних зведених у чотири додатки.

Метою КПЗу є закріплення теоретичних знань і набуття практичних навичок з розробки проекту створення та організації виробничо-господарської діяльності суб'єкта підприємництва і його техніко-економічного обґрунтування.

Студент виконує КПЗ за даними одного з варіантів, номер якого встановлює викладач, який і завіряє бланк завдання поданий у додатку 5 робочого зошита.

Зміст КПЗу

Методичними вказівками встановлено такий зміст і послідовність виконання розрахунків у роботі:

1. Визначення трудомісткості річної виробничої програми.
2. Розрахунок необхідної кількості робочих місць.
3. Розрахунок чисельності робітників.
4. Розрахунок фонду заробітної плати.
5. Розрахунок вартості основних засобів.
6. Визначення суми річних амортизаційних відрахувань
7. Розрахунок витрат матеріалів, палива, комплектуючих виробів і купованих напівфабрикатів.
8. Складання кошторисів витрат на управління та обслуговування виробничого процесу.
9. Складання планової калькуляції собівартості і розрахунок гуртової ціни виробу.
10. Розрахунок основних техніко-економічних показників роботи цеху.
11. Висновки.

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) з дисципліни «Підприємництво» є одним з обов'язкових модулів залікового кредиту з даного предмету. Його деталізовані завдання розроблені у робочому зошиті.

7 ТРЕНІНГ З ДИСЦИПЛІНИ

Трénінг (англ. training) – це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі.

Метою тренінгу є узагальнення теоретичних знань, вмінь та навиків отриманих студентами під час вивчення навчальної дисципліни «Підприємництво» та застосування їх в практичній діяльності

Організація і порядок проведення тренінгу

1. Вступна частина проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.

2. Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою у студентському колективі, встановленні правил проведення тренінгового заняття (ділової гри) та умов підбиття підсумків. Ознайомлення студентів з роздатковим матеріалом: сценарієм ділової гри, бланками документів, таблицями і т.п.

3. Практична частина реалізується групою чи підгрупами студентів чисельністю у 3-6 осіб шляхом виконання завдань ділової гри чи проблемних питань тренінгового заняття.

4. Підведення підсумків відбувається шляхом обговорення результатів виконаних тренінгового завдання групою чи підгрупами студентів. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Тематика тренінгу

1. Тема тренінгу: Ефективне проведення партнерських переговорів у підприємстві на основі ділової гри «Золоті горіхи».

2. Тема тренінгу: Соціальна відповідальність бізнесу. Ситуаційна вправа (кейс) «Хліб наш насущний».

8. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Для успішного вивчення і засвоєння дисципліни «Підприємництво» студенти повинні володіти значним обсягом інформації, надання якої традиційними методами організації навчального процесу неможлива. Значну частину інформації студент отримує шляхом самостійної роботи. У розрізі тем дисципліни «Підприємництво» самостійна робота включає: поглиблене опрацювання питань передбачених програмою курсу, написання рефератів за наведеною тематикою та їхня презентація.

№ теми	Тематика	Кількість годин	
		Денна	Заочна
<i>Тема 1</i>	1. Підприємницька культура: фактори формування та вплив на бізнес. 2. Теоретичні моделі підприємницької активності: порівняльний аналіз. 3. Психологія підприємництва: ключові характеристики та особливості	7	12
<i>Тема 2</i>	1. Мале підприємництво та його вплив на економіку країни. 2. Інноваційне підприємництво: особливості та виклики. 3. Соціальне підприємництво: роль у розв'язанні соціальних проблем.	7	12
<i>Тема 3</i>	1. Порівняльний аналіз фірми, товариства та кооперативу як форм підприємництва. 2. Франчайзинг як стратегія розвитку бізнесу. 3. Особливості організації підприємства з іноземним капіталом в Україні.	7	12
<i>Тема 4</i>	1. Створення успішного бізнес-плану: кроки та ключові елементи. 2. Управління бізнесом в умовах зміни: стратегії та практичні аспекти.	7	12

	3. Кадровий менеджмент на підприємстві: стратегії відбору та розвитку персоналу.		
<i>Тема 5</i>	1. Важливість стратегічного та оперативного планування для бізнесу. 2. Методи аналізу SWOT та PEST: використання у плануванні. 3. Вплив маркетингового плану на успішну реалізацію продукту чи послуги.	7	12
<i>Тема 6</i>	1. Ланцюг постачання: управління та оптимізація. 2. Ефективне використання інформаційних технологій у ресурсному менеджменті. 3. Управління виробничими запасами: методи та стратегії.	7	13
<i>Тема 7</i>	1. Модерні тенденції у відборі та утриманні персоналу. 2. Роль лідерства та комунікації у побудові успішної команди. 3. Управління конфліктами на робочому місці: стратегії та прийоми	7	13
<i>Тема 8</i>	1. Аналіз фінансового стану підприємства: методи та інструменти. 2. Фінансове планування та бюджетування: ключові аспекти та методи. 3. Податкова політика та її вплив на фінансове забезпечення підприємства.	7	13
<i>Тема 9</i>	1. Проектне фінансування та оцінка інвестиційної привабливості. 2. Ризики та стратегії їх управління в інвестиційному процесі. 3. Вплив інвестицій на інноваційний розвиток підприємства	7	13
<i>Тема 10</i>	1. Вимірювання ефективності бізнесу: ключові показники та їх аналіз. 2. Баланс між соціальною відповідальністю бізнесу та фінансовим успіхом. 3. Вплив зміни клімату та сталого розвитку на ефективність підприємств	7	13
<i>Тема 11</i>	1. Корпоративна соціальна відповідальність (CSR) як стратегічний інструмент бізнесу. 2. Правові та етичні аспекти боротьби з корупцією в сучасному бізнесі. 3. Роль ділової етики у підвищенні репутації та конкурентоспроможності підприємства	8	13
Разом		78	138

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні та індивідуальні заняття, групова робота, виконання самостійної роботи, а також метод опитування, тестування.

10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни «Підприємництво» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

– поточне опитування, тестування;

- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання виконання КПЗ;
- оцінювання самостійної роботи студентів;
- наукова дискусія;
- інші види індивідуальних і групових завдань;
- екзамен.

11. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції інституту за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції інституту.

11. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Підприємництво» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4 (екзамен)	Разом
20 %	20 %	20 %	40 %	100 %
Опитування під час заняття (теми 1–5) – 8 балів за тему – макс. 40 балів. Модульна робота – макс. 60 балів	Опитування під час заняття (теми 6–11) – 8 балів за тему – макс. 48 балів. Модульна робота – макс. 52 балів.	Підготовка КПЗ – макс. 40 балів. Захист КПЗ – макс. 40 балів. Виконання завдань під час тренінгу – макс. 20 балів.	Тестові завдання (10 тестів по 2 бали за тест) – макс. 20 балів. Задачі (2 задачі) – по 30 балів, макс. 60 балів. Теоретичне питання – макс. 20 балів	

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90 – 100	відмінно	A (відмінно)
85 – 89	добре	B (дуже добре)
75 – 84		C (добре)
65 – 74	задовільно	D (задовільно)
60 – 64		E (достатньо)
35 – 59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1 – 34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

12. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1-11
2	Проекційний екран	1-11
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox)	1-11
4	Наявність доступу до мережі Інтернет	1-11
5	Персональні комп'ютери	1-11
6	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-11
7	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-11
8	Програмне забезпечення: ОС Windows	1-11
9	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; PowerPoint і т.і.)	1-11
10	Google Forms	1-11

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Карпюк Г.І. Основи підприємництва: навч. посібник для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти. Київ, 2021. 108 с.
2. Основи економічної грамотності та підприємництва: навч. посібник / Алексеева С.В., Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценко І.А., Єршова Л.М., Закатнов Д.О., Орлов В.Ф., Сохацька Г.В. Житомир: Полісся, 2021. 248 с.
3. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника, д.е.н., проф. О.І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.
4. Гой І.В., Смелянська Т.Т. Підприємництво: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 368 с.
5. Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О. та ін. Основи підприємництва: підручник / під заг. ред. Н.В. Валінкевич. Житомир: ЖДТУ, 2019. 493 с.
6. Приходько Д.О. Основи біржової діяльності: підручник. Харків: ФОП Бровін

О.В., 2021. 280 с.

7. Економіка підприємництва: підручник / за ред. Л.В. Фролової. Одеса: Бондаренко М.О., 2020. 708 с.

8. Апопій В.В., Серета С.А., Шутовська Н.О. Основи підприємництва: навч. посіб. Львів: Новий світ-2000, 2021. 324 с

9. Педько А. Основи підприємництва і бізнес культури: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 168 с.

10. Тягунова Н.М., Спориш О.А. Підприємництво і бізнес-культура. Кредитно-модульний курс: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2019. 118 с.

11. Гонтарева І.В. Підприємництво: підручник / І. В. Гонтарева. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 392 с.

12. Основи підприємницької діяльності: підручник / В.М. Марченко, С.О. Тульчинська, І.В. Макалюк [та ін]; КПІ ім. Ігоря Сікорського / за ред. д.е.н., проф. В.М. Марченко. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 516 с.

13. Основи економічної грамотності та підприємництва: навч. посіб. / Алексеева С.В., Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценко І.А., Єршова Л.М., Закатнов Д.О., Орлов В.Ф., Сохацька Г.В. Житомир: Полісся, 2021. 248 с.

14. Підприємництво: підручник / А.І. Крисоватий, У.З. Коруц, В.М. Островерхов [та ін.]; за заг. ред. А.І. Крисоватого. Київ: Друкарський двір О. Федорова, 2021. 331 с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України – <http://www.rada.gov.ua>.

2. Держкомстат України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

3. Наукова бібліотека ім. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua>.

4. Бізнес в Україні – <http://www.ukrbiz.net>.